

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Ovaj rad dostupan je za upotrebu pod međunarodnom licencom Creative Commons Attribution 4.0.

<https://doi.org/10.31820/f.35.1.9>

Halid Bulić

ŽARGON UČENIKA BOSANSKOHERCEGOVAČKIH MEDRESA

dr. sc. Halid Bulić, Univerzitet u Sarajevu, Filozofski fakultet
halid.bulic@ff.unsa.ba orcid.org/0000-0002-4779-5571

prethodno priopćenje

UDK 811.163.4'276:28-472-053.2

rukopis primljen: 3. ožujka 2023; prihvaćen za tisak: 17. svibnja 2023.

U radu se opisuje žargon učenika šest medresa (islamskih srednjih škola) u Bosni i Hercegovini. Zaključci su zasnovani na podacima iz četiriju vrsta izvora: jednog popisa od 35 žargonizama objavljena u listu učenika Gazi Husrev-begove medrese u Sarajevu Zemzem, tekstovima četiriju romana u kojima se opisuje život u medresi, 40 intervjua sa svršenicama medresa i 10 upitnika s otvorenim završetkom koje su popunili svršenici različitih medresa. Na osnovu dobijenih podataka ustanovljena je terminološka razlika između medresanskog diskursa, koji je zasnovan na činionicima koji se tiču profesionalne strane učenja u medresi, i medresanskog žargona u užem smislu, u kome se ispoljava kreativnost i koji nastaje kao reakcija na medresansku svakodnevicu. Zabilježeni primjeri medresanskog žargona tematski su podijeljeni na one koji se odnose na (1) osobe, (2) vjeru, obrede i islamsku terminologiju, (3) školski i internatski život, (4) grijeh i prekršaje, (5) hranu i piće, (6) odjeću, higijenu i zdravlje te (7) novac. Među jedinicama koje pripadaju navedenim grupama izdvaja se nekoliko jedinica čiji je nastanak uzrokovan učenjem arapskog jezika. Mnogi žargonizmi koje upotrebljavaju učenici medrese poznati su i govornicima iz drugih društvenih grupa, ali su mnogi, pak, odraz medresanskog načina života i nije vjerovatno da se njima služe druge društvene grupe. Njihovo postojanje potvrđuje postojanje naročita i samosvojna medresanskog žargona.

Ključne riječi: žargon; medresa; islamski diskurs

1.

Žargon učenika medrese dosad nije bio predmet posebnih lingvističkih istraživanja, a nema dokaza ni da su učenici i svršeni medrese bili izvori informacija u istraživanjima žargona uopće (usp. Šehović 2009, Saračević 2012, Šurković 2014, Zlotrg 2016, Imamović – Mujagić 2018, Sokolija 2018). Činjenica da su medrese po mnogo čemu drukčije od drugih srednjih škola koje postoje u savremenom bosanskohercegovačkom obrazovnom sistemu ponukala nas je da pretpostavimo da se u govoru njihovih učenika razvija žargon koji se odlikuje značajnim razlikama u odnosu na žargon učenika drugih srednjih škola. U ovom radu predstaviti ćemo rezultate polugodišnjeg istraživanja, koje smo vršili od maja do oktobra 2022. godine.

1.1. Medresa je “islamska vjerska škola u rangu srednje škole” (Halilović – Palić – Šehović 2010: 638). U okrilju Islamske zajednice BiH danas u državi djeluje sedam medresa. To su Gazi Husrev-begova medresa u Sarajevu, Behram-begova medresa u Tuzli, Karadžoz-begova medresa u Mostaru, Elči Ibrahim-pašina medresa u Travniku, Medresa “Reis Džemaludin ef. Čaušević” u Cazinu, Medresa “Osman ef. Redžović” u Visokom i Medresa “Reis Ibrahim ef. Maglajlić” u Banjoj Luci. Medresa se danas smatra uglednom srednjom školom, koja se u pogledu širine obrazovanja stavlja u isti red s gimnazijama, s tim što se u medresi osim svjetovnih izučavaju i predmeti s tematikom iz islamskih nauka ili prakse (*akaid, tefsir, ahlak, kiraet, imamet* i sl.). Prema članu 24 Ustava Islamske zajednice, “službeni jezik u Islamskoj zajednici je bosanski jezik”¹ i on se *de facto* izučava i poučava u medresama. Nabrojane medrese nemaju jednake uvjete rada niti tradiciju. Gazi Husrev-begova medresa jedina je bila aktivna i u vrijeme Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Ostale su obnovile rad u posljednjem desetljeću 20. stoljeća, osim medrese u Banjoj Luci, koja je počela s radom tek 1. 9. 2020. godine. Budući da u vrijeme našeg istraživanja medresa u Banjoj Luci nije imala nijednu generaciju svršenika (“nije izvela maturante”), nismo je uzeli u obzir prilikom istraživanja. Također, istraživanje smo teritorijalno ograničili na Bosnu i Hercegovinu, premda bi, vjerujemo, i istraživanje žargona učenika Islamske gimnazije “Dr. Ahmed Smajlović” u Zagrebu, Gazi Isa-begove medrese u Novom Pazaru i Medrese “Mehmed Fa-

¹ Usp.: https://www.islamskazajednica.ba/images/stories/Ustavi/Ustav_IZ-e_precisceni_tekst_2014.pdf, posjećeno 1. 9. 2022.

tih” u Podgorici moglo dati značajne uvide u žargon učenika islamskih vjerskih škola.²

1.2. Medrese se u odnosu na srednje škole koje nisu vjerskog karaktera razlikuju po barem pet važnih osobina. Prvo, učenici medrese pretežno žive u *internatu*. Drugo, učenici medrese svakodnevno su *izloženi vjerskim (islamskim) sadržajima i učenjima* na drukčiji način nego što uopće mogu biti učenici u svjetovnim školama: prvenstveno učenjem vjerskih sadržaja u okvirima nastavnih predmeta, a onda i obavezom izvršavanja vjerskih obreda i pridržavanja islamskog načina života. Treće, u medresama su *muški i ženski dio svijeta u velikoj mjeri razdvojeni*, ali ne uvijek u potpunosti. Tradicionalno postoje muški i ženski razredi (odjeljenja), ali danas postoje i mješovita odjeljenja. Četvrto, postoji prilično mali broj medresa na relativno velikoj teritoriji pa medrese ne privlače samo lokalne učenike, što je uobičajeno za druge škole, već učenike iz različitih geografskih područja. Oni mogu imati veoma *različita dijalekatska zaleđa*, što može izvršiti utjecaj na govor cijele generacije ili više njih. Na kraju, peto, u medresama se, uz druge strane jezike, uči i *arapski*, kao jezik Kur’ana i “prvi jezik” islama. Svi navedeni razlozi mogu uzrokovati različite jezičke pojave zbog kojih je jezik učenika medrese vrijedan ozbiljnog znanstvenog istraživanja.

1.3. Naša je osnovna hipoteza da *postoji žargon učenika medrese*, koji je bar po nekim osobinama drukčiji od žargona drugih društvenih grupa. Cilj je dokazati postojanje i posebnost žargona učenika medrese, djelimično ga popisati i što preciznije opisati.

1.4. Za opće određenje žargona prihvatit ćemo stajalište R. Bugarskog (2006: 12) po kome se “široko govoreći, žargonom (se) može nazvati svaki neformalni i pretežno govorni varijetet nekog jezika koji služi za identifikaciju i komunikaciju unutar neke društveno određene grupe – po profesiji, socijalnom statusu, uzrastu i slično – čije članove povezuje zajednički interes ili način života, a koja uz to može biti i teritorijalno omeđena”. Učenike medrese moramo istovremeno shvatiti i kao *profesionalnu i uzrasnu* skupinu – *profesionalno* “suprotstavljenu” učenicima drugih vrsta škola i govornicima svih uzrasta koji nisu izloženi vjeri na isti način kao oni, a *uzrasno*

² Prve dvije spomenute škole djeluju u sastavu organa Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, tj. Mešihata u Hrvatskoj, odnosno Srbiji, dok rad Medrese “Mehmed Fatih” pripada djelokrugu Islamske zajednice u Crnoj Gori.

svojim profesorima, imamima ili drugim korisnicima *islamskog diskursa*³ ili starijim generacijama općenito. U skladu s tim, smatramo, korisno je u okviru *žargona učenika medrese u širem smislu* terminološki i suštinski razlikovati jezičke jedinice koje se tiču profesionalne strane medresanskog života i one jedinice koje imaju izvorište u mladosti, kreativnosti, suprotstavljenosti konzervativizmu ili kolotečini medresanskog života. Za prvi tip žargonskih jedinica (“profesionalne”) koristit ćemo termin *medresanski diskurs* ili *diskurs medrese*, a druge (“kreativne”) jedinice označavat ćemo terminom *žargon učenika medrese (medresanski žargon ili žargon medrese) u užem smislu*.⁴ *Medresanski diskurs* shvatit ćemo kao oblik izražavanja u kome “zahtevi i konvencije struke neposredno upravljaju izborom jezičkih mogućnosti” (Ibid., 21), a *medresanski žargon* (u užem smislu) kao oblik izražavanja koji “nastaje kao rezultat osobenog, spontanog i po pravilu usmenog i anonimnog verbalnog stvaralaštva” (Ibid.) ili transformacijom “elemenata domaćeg jezičkog standarda, arhaizama, dijalektizama, pa i profesionalizama, kao i preuzimanjem žargonizama iz drugih jezika” (Ibid.) koje ima kreativnu intenciju. *Medresanski diskurs* odlikuje se nizom leksičkih, frazeoloških ili sintaksičkih sredstava kojima se svakodnevno koriste svi kojih se tiče život i rad u medresi, to je svojevrsni *standard* govorenja o medresi. On uključuje, naprimjer, riječi poput *korepeticija*, *povečerje*, *zapisnik*, *odgajatelj*, *noćni odgajatelj* i sl. Tome nasuprot, smatramo, “žargon se odlikuje jezičkostilskim svojstvima kao što su leksička produktivnost i inovativnost, gramatička fleksibilnost, semantička ekspresivnost (naročito u pravcu pejorativnosti i ironije), potom metaforičnost i asocijativnost, te humorno poigravanje zvukom i značenjem – neretko sa sasvim neočekiva-

³ *Diskurs* ćemo ovdje shvatiti kao “govornu cjelinu koja se odlikuje primjenom načina i stila izlaganja karakterističnog za kakvu temu, područje djelatnosti” (usp. Halilović – Palić – Šehović 2010: 190), a *islamski diskurs* kao onaj diskurs kome je tema ili područje djelatnosti – *islam*.

⁴ Termin *žargon* u leksikografskoj se praksi često odnosi na idiome veoma različite po porijeklu, statusu, upotrebi i namjeni. Najveća je razlika “između stručnih i svih drugih žargona, i to potvrđuje preovlađujuća praksa imenovanja onih prvih terminom *jargon* u engleskom i francuskom jeziku, a ovih drugih terminima *slang* odnosno *argot* – iako i tu neretko ima nedosljednosti” (Bugarski 2006: 12). Prema tome, mogli smo umjesto termina *medresanski diskurs* koristiti naziv *medresanski žargon*, a umjesto *medresanski žargon (u užem smislu)* naziv *medresanski slang*. Time bi nastala potreba da pronađemo novi termin za idiom koji objedinjuje te dvije pojave, a držimo da za to nema boljeg termina od termina *medresanski žargon*. Dodaci *u užem smislu* i *u širem smislu* mogu dobro funkcionirati u ovom radu, u kome nemamo za cilj da pravimo značajan pomak u ujednačavanju uobičajene terminologije.

nim, pa i apsurdnim rešenjima koja upravo zato deluju efektno” (Ibid.). Dakle, svakodnevnu medresansku riječ *korepetīcija* nećemo smatrati primjerom *medresanskog žargona* (u užem smislu), već *medresanskog diskursa*. Primjerom žargona (u užem smislu) smatrat ćemo je tek kad postane *korépa* (što se dešava u Cazinu) ili *kòreps* (rijetko u Sarajevu, uglavnom u dopisivanju učenica). Frekventan medresanski izraz *nòčni odgàjatelj* primjer je “običnog” medresanskog diskursa, a primjer medresanskog žargona (u užem smislu) bit će njemu koreferentni izraz *sóva* (popularan u Tuzli).

2.

U istraživanju smo se koristili podacima iz četiriju vrsta izvora: jedan učenički popis medresanskih žargonizama, četiri savremena romana kojima je tematika život u medresi i glavni likovi učenici medrese, fokusirani intervjui i upitnici s otvorenim završetkom.

2.1. Jedini izvor do koga nas je istraživanje dovelo u kome se *eksplicitno* govori o žargonu medrese i predstavlja kakav-takav žargonski materijal koji se vezuje za medresu jeste tekst “Žargon medreslija”, objavljen 2021. godine u 212. broju publikacije *Zemzem*, lista učenika Gazi Husrev-begove medrese, na jednoj stranici (str. 51). Tekst potpisuju Ismail Alibegović, Ahmed Bešlić i Amina Kahrmanović a u njemu se nakon kratkog uvoda navodi 35 abecedno poredanih natuknica objašnjenih definicijom ili sinonimom, u dva slučaja praćenih i primjerom upotrebe u konstrukciji.

2.2. Za potrebe istraživanja pregledali smo tekstove četiriju romana u kojima se govori o životu u medresi. To su romani *Penelopin vez* Samedina Kadića (skr. SKPV) iz 2005. godine (204 str.), *Paučina* (skr. SKP) istog autora iz 2013. godine (114 str.), *Farbanje* Hamze Hodžića (skr. HHF) iz 2017. godine (165 str.) i *Bogovo roblje* Enesa Karića (skr. EKB) iz 2020. godine (577 str.). Sva četiri romana tematiziraju život i učenje u Gazi Husrev-begovoj medresi. U tekstovima navedenih romana prepoznali smo relativno malo žargonizama, a samo manji dio njih tiče se ekskluzivno medresanskog života. Tako je, naprimjer, jedina riječ koja se može svrstati u medresanski žargon u užem smislu zabilježena u EKB riječ *fazan*, upotrijebljena kao uvreda u iskazu: “Kako mi se tako obraćaš? Kako te nije stid? Fazanu jedan! Prvačiću jedan!...” (EKB, 102).

2.3. Najvažniji i najpouzdaniji izvor podataka o žargonu učenika medresa u ovom istraživanju jesu intervjui. Za potrebe istraživanja intervjuirali smo 40 svršenika medresa u Bosni i Hercegovini. Udio svršenika pojedinih medresa i njihova spolna struktura prikazani su u sljedećoj tabeli:

Medresa	Žene	Muškarci
Sarajevo	9	5
Tuzla	2	4
Mostar	1	1
Travnik	4	2
Visoko	3	3
Cazin	3	3

Za potrebe istraživanja nismo intervjuirali učenike koji su u to vrijeme pohađali medresu. Razlog za to tehničke je prirode: riječ je o meloljetnicima i predstavljalo bi značajan napor traženje dozvola za njihovo intervjuiranje. Smatrali smo da istraživanje zbog toga neće biti manjkavo jer smo među informantima imali mnoge koji su završili medresu prije jednu ili dvije godine prije našeg istraživanja.

Prilikom intervjuiranja informantima bismo obznanili svoje istraživačke namjere i zamolili ih da se prisjete riječi koje su karakteristične za učenice i učenike medrese te drugih komunikacijskih praksi za koje smatraju da bi mogle biti odlika samo učenika i učenica medrese. Svaka riječ i opis prakse koje bi informanti naveli zapisani su, akcentirani, opisana su njihova značenja koja im pripisuju informanti te okolnosti u kojima se upotrebljavaju. Informante smo susretali u neusiljenim uvjetima i mogli smo postavljati neograničen broj potpitanja, a i informanti su osim usmjerenih odgovora na pitanja mogli ispričati duže priče u kojima se s potpunom jasnoćom ilustrira upotreba pojedinih riječi i izraza. Tako zapisani materijal kasnije je prepisan na računar, klasificiran, vrednovan i stručno definiran. Sakupljeno je preko 50 stranica štampanog teksta. Zbog ograničenja dužine ovog rada nismo u mogućnosti objaviti sav sakupljeni materijal.

Na intervjuirane osobe u daljem tekstu upućivat ćemo šifrom koja se sastoji od početnih slova grada u kome se nalazi medresa koju su završili (s tim da je *T* Tuzla, a *TR* Travnik), oznake za spol (*M* ili *Ž*) te približne starosti informanta u vrijeme intervjuiranja. Naprimjer, oznaka *SŽ23* 'Sarajevo, žena, 23' odnosit će se na svršenicu Gazi Husrev-begove medrese u Saraje-

vu staru 23 godine. Ukoliko ista šifra odgovara većem broju informanata, dodat ćemo uz njih i oznake *a*, *b*... Bez usmenih intervjuova istraživanje se ne bi moglo valjano završiti, jer oni jedini omogućuju uvid u akcente žargonizama.

2.4. Istraživanje smo dopunili sa još 10 upitnika, koje su “na daljinu” popunili 5 svršenika Gazi Husrev-begove medrese (1 muškarac i 4 žene) i 5 svršenika Karađoz-begove medrese u Mostaru (također 1 muškarac i 4 žene). Budući da u prvim fazama istraživanja nismo imali priliku intervjuirati nijednog svršenika Karađoz-begove medrese u Mostaru, upitnici su nam omogućili da steknemo uvid u žargon učenika te škole. U kasnijoj fazi istraživanja intervjuirali smo dvoje svršenika Karađoz-begove medrese i s njima smo imali priliku proširiti spoznaje o žargonu medrese te provjeriti izgovor riječi koje su nam dostavili drugi informanti putem upitnika.

Upitnike ćemo označavati po istom principu kao i intervjuirane svršenike. I ovim smo informantima obznanili namjeru da želimo proučavati žargon učenika medrese, ali u samom upitniku nismo definirali šta smatramo žargonom. U okviru pojašnjenja zamolili smo informante da u skladu sa svojim iskustvom odgovore na sljedeća pitanja: (1) postoje li riječi i izrazi koje koriste samo učenici medrese, (2) postoje li riječi i izrazi koje učenici medrese koriste sa značenjem drukčijim nego drugi, (3) postoje li kakve druge specifičnosti u njihovu izražavanju te (4) da li neke riječi koje i drugi koriste oni koriste mnogo češće. Zahvaljujući upitnicima dobili smo značajne podatke o izražavanju i žargonu učenika medrese, a izgovor smo provjerili prilikom intervjuiranja drugih svršenika.

2.5. Zahvaljujući navedenim četirima vrstama izvora došli smo do obilne leksičke i frazeološke građe koja omogućava da se stekne dobar uvid u *neformalno komuniciranje među učenicima medrese*. Analiza tog materijala pokazuje da se ne mogu sve jedinice koje on sadrži smatrati žargonizmima, a naročito da se ne mogu smatrati ekskluzivnim “vlasništvom” učenika medrese. Učenici medrese, pokazuje se, dio svog žargona dijele s različitim drugim društvenim grupama, naročito omladinom. Za potpuni opis žargona učenika medrese važno je potcrtati da i takav “dijeljeni” žargon ipak jest dio medresanskog žargona, ali je za naše istraživanje važnije da potvrdimo postojanje žargonskih jedinica koje se ekskluzivno ili bar dominantno koriste u neformalnom komuniciranju učenika medrese. Stoga ćemo se u tekstu fokusirati na takve jedinice.

3.

Uputno je za početak razmotriti jedinice s popisa objavljena u *Zemzemu* (Z), budući da se u njemu eksplicitno govori o žargonu. Na tom su popisu sljedeće natuknice: *bajgi / begi / bajagi, beke, bon, bunker, ceke, deke, dreči, fazani, fele, generalni, gušteri, hadžija, hafe, hučka, medresijada, mozak, muzevir, ne bih da si pita!, nema dalje!, obataliti, otići u život!, piri, plafon, prekonakjučer, prpa, softa, spirine, stimulans, šlager, špene, špice, šuhveli, trefati, vice i zema.*

Samo jedan dio leksike koja se navodi u ovom popisu zaista je odraz života u medresi. Takve su riječi: *beke* 'učenice odjeljenja B', *bunker* 'stari dio kompleksa ženske medrese', *ceke* 'učenice odjeljenja C', *deke* 'učenice odjeljenja D', *fazani* 'učenici 1. razreda', *gušteri* 'učenici 2. razreda', *hadžija* "portir u ženskoj medresi iako nije obavio hadž" (Z), *hafe* 'hafiz', *generalni* "vikend kada čitav internat ide kući" (Z), *medresijada* 'sportsko takmičenje učenika svih medresa', *vice* 'učenici 3. razreda' i *zema* 'zemljak'. *Mozak*, prema Z, znači 'potkapa', ali prema podacima iz intervjua, *mozak* je 'dodatna marama koja se veže oko repa kose da bi se pod (vanjskom) maramom dobila punđa'. *Stimulans* se definira kao 'dodatna sedmica redarstva', a *trefati* 'birati učenike za ispitivanje gradiva na osnovu slučajnog otvaranja dnevnika'. *Otići u život* obično znači 'ići u provod', ali u Z se definira kao 'izlaz od 3 sata', što je u sredini u kojoj je kretanje prilično ograničeno i veoma kontrolirano, značajan provod. Riječ *fela* u Z je definirana kao 'fening, stoti dio konvertibilne marke', dok u općim rječnicima *fela* označava 'vrstu, pasminu' i sl.

4.

Žargonske jedinice prepoznate u romanima o medresi te sakupljene putem upitnika i intervjua mogu se podijeliti na nekoliko grupa. S obzirom na značenje mogu se izdvojiti jedinice koje se odnose na (1) osobe, (2) vjeru, obrede i islamsku terminologiju, (3) školski i internatski život i ocjene, (4) grijeh i prekršaje, (5) hranu i piće, (6) odjeću, higijenu i zdravlje te (7) novac. Granice među izdvojenim semantičkim poljima važe samo u principu, jer ne isključujemo da se ista leksika može prepoznati u više grupa, naprimjer, istovremeno se ticati teme novca na jednoj i teme grijeha / prekršaja na drugoj strani i sl. Također, nekoliko izraza iz grupe (3), (4) i (7) zasnovano je na arapskom jeziku i po tome zaslužuju da se spomenu kao posebna vrsta.

Većina navedenih semantičkih polja izrazito su produktivna i u žargonima drugih društvenih grupa. Budući da nam žargonizmi koje učenici medrese dijele s drugim grupama nisu značajni za dokazivanje samosvojnosti medresanskog žargona – konstatirali smo da postoje i da su dio neformalnog komuniciranja učenika medrese – u nastavku teksta nećemo ih posebno predstavljati, iako smo ih prilikom istraživanja zabilježili mnogo.

4.1. Žargonske jedinice koje se odnose na osobe često funkcioniraju u parovima ili većim grupama i tako odražavaju dihotomije ili hijerarhije unutar medresanskog načina života. Najobilnije potvrđena leksika za osobe tiče se hijerarhije generacija. Ona nije leksikalizirana jednako u svim medresama i svim generacijama. Za učenike prvog razreda koriste se nazivi *fāzān* i *fāzānka*. U vrijeme istraživanja to je važno u svim medresama, ali nekim svršenicima iz starijih generacija nije bila poznata terminologija hijerarhije generacija (MM42, TRM35). Za učenike drugog razreda koriste se termini *gūšter* i *gūšterka* (nekad *gūštērka*). To značenje riječi *gušter* zabilježeno je u Halilović – Palić – Šehović (2010), a riječ se također koristi u vojnom žargonu. Značajno je zapaziti da se zbog medresanskog načina života mocijska tvorba *gušter* – *gušterka* u medresanskom žargonu jednostavno nameće i podrazumijeva, a ta se mocija nikad ne dovodi u vezu s vojnim žargonom. Za učenike trećeg razreda koristi se naziv *džōmba* (prema TŽ29, i za muškarce i za žene), *džōmba* (TM42, samo za muškarce) ili *džōmbica* (TŽ21), *vičematurānt* (obilno potvrđeno: SŽ28, SM40, HHF, 8, VŽ22...), *viča* (rjeđe: VM23, SŽ20 – i muški i ženski), *viče* (SŽ20 – i muški i ženski) i *vic-maturant* (CŽ24, CŽ22, CM20). Riječ *džōmba* poznata je i u vojnom žargonu (usp. Halilović – Palić – Šehović 2010). Učenici četvrtog razreda su *maturānti* i *maturāntice*, kao i u drugim školama, i te riječi ni po čemu nisu žargonizmi. Međutim, navodimo ih i da upotpunimo sistem, ali i da ilustriram jednu sintaksičku posebnost. Naime, više informanata svjedoči kako se između fazana i maturanata uspostavlja posebna veza koja se pamti i nakon završetka škole i sasvim su obične fraze *moji fazani* ‘oni koji su bili fazani kad sam ja bio / bila maturant’, *naš maturant* ‘onaj koji je bio maturant kad smo mi bili fazani’ i sl.

4.1.1. I unutar iste generacije učenici različitih odjeljenja dobijaju različite nazive. Učenici odjeljenja A (koja su redovno muška) nazivaju se *āčāni* (CM20a, CŽ22, CŽ23, CŽ24) ili *ākavci* (TM22, SŽ23a, SŽ23b).

Učenici odjeljenja B (koja su nekad muška, nekad mješovita) nazivaju se *bēcāni* (CŽ23, CM20a), *békavci* (SŽ23a, SŽ23b, TM22), a učenice *bēcānke*

(CM20a, CŽ22, CŽ24), *békāvke* (SŽ20) ili *béke* (SŽ20, Z). Za učenike odjeljenja B u Tuzli se koristi i naziv *šūdre* (TM22), negativno markiran, vjerovatno izveden prema imenu indijske kaste. Naziv se objašnjava činjenicom da se u odjeljenje B raspoređuju učenici s “donjeg dijela spiska primljenih u medresu”, odnosno oni sa slabijim ocjenama u osnovnoj školi, pa uglavnom i slabiji u uspjehu u medresi.

Odjeljenja C i D obično su ženska. Učenice odjeljenja C zovu se *céčanke* (CM20a, CŽ22, CŽ23, CŽ24), *cékavice* (TM22), *cékavke* (SŽ23a, SŽ23b, SŽ20) i *céke* (SŽ20, Z), a učenice odjeljenja D – *dékavice* (TM22), *dékavke* (SŽ23a, SŽ23b, SŽ20) i *déke* (SŽ20, Z).

4.1.2. Često se za profesora ili profesoricu određenog predmeta formira žargonski izraz koji u korijenu ima naziv predmeta koji predaje. Profesorica bosanskog je *bosānčica* (MM42, MŽ34, SM23, SŽ20, VM28, VŽ21, TRŽ22), profesorica arapskog – *arābica* (VŽ21, VM23) ili *arēbica* (TRŽ22, VŽ21), profesorica engleskog – *englēščica* (VM28, VŽ21, VM23, VŽ22), profesor kaligrafije – *kāle* (MM42), profesorica tjelesnog odgoja – *tjelesnjākuša* (VŽ21).

4.1.3. Osim nastavnog, žargonskoj obradi podvrgavaju se i nazivi ne-nastavnog osoblja: pedagog je *pēdi* (VŽ21, VŽ22, SM30), direktor je *dīš* (MM42, VM28) ili *dīša* (TM41, TM42), odgajateljica je *uzgajateljica* (VŽ21) ili *vāspa* (< vaspitačica) (MŽ22, MŽ34, MŽ27), portir ženske medrese u Sarajevu uvijek je *hādžija* (Z, SŽ23c, SŽ20, SŽ22, SŽ24a, SŽ28). Za noćnu odgajateljicu i odgajatelja obični su supstantivati *nōčnā* i *nōčnī*, ali se za njih također koristi žargonizam *sóva* (SŽ23c, TM42, TM41), a za odgajateljicu i *šēfica* (SŽ23c).

4.1.4. Za učenike drugih škola ili, pak, za sve koji nisu učenici medrese koriste se nazivi *civil* i *civilka*. Potvrde za to imamo iz svih medresa, ali ne i kod najstarijih informanata. Za same sebe učenici uglavnom ne koriste žargonizme. Zabilježili smo jedino riječ *unifōrmisāni* (CM20, CM20a). Učenici koji pohađaju medresu i stanuju u internatu nazivaju se *ūnutrašnji*, a oni koji ne stanuju u internatu su *vānjski*.

4.1.5. U svakoj sobi u internatu postoje istaknuti, stariji ili ozbiljniji učenik ili učenica koji nadziru mlade i upućuju ih u internatski život. Za njih se obično koriste nazivi *sōbni* i *sōbnā*, ali u različitim medresama i *ēmīr* (sobe) (MŽ22, MŽ34, MŽ27, MŽ26) i *starjēšina* (VŽ21, VŽ22, VŽ24, VM28).

4.1.6. U medresama se upotrebljavaju još mnogi nazivi za različite osobnosti. Učenik koji uči hifz ili koji je već hafiz naziva se *hāfe* (TM35, TM41, VŽ24, SŽ20, TŽ24a, SM23, VM23), *hāfa* (MM42, MŽ34), *hāfa* (CM30), *hāfi* (CM20), *hāfke* (CŽ23). Riječ *āshāb*, koja se inače odnosi na prijatelje poslanika Muhammeda, u medresi se nekad koristi za učenika veoma lijepa ponašanja (TM42). Za nadarene učenike koriste se izrazi *dōca* (SM35), *strūle* (vjerovatno od *stručnjak*, može se odnositi i na nastavnika) (TM42), pored raširenih *štréber*, *kliker* (CM20) i sl. Učenik koji je autoritet među prijateljima često je *šējh* (VM28, SM40). U mostarskoj sredini koriste se izrazi *hōle* ‘hodža (blago negativno, naročito ako uči Kur’an za novac)’ (MM42) i *éfa* (< efendija) ‘odnosi se na učenike koji su bili na ramazanskoj praksi’ (MM42). Radoznale učenice koje s prozora ili balkona gledaju mladiće koji dolaze pred ženski internat (poslom ili u posjetu nekom drugom) označavaju se kao *visibabe* (SŽ23c, MŽ22). Učenici koji su rodom iz istog mjesta ili kraja jedni druge nazivaju *zéma* (SM31, SŽ20, SŽ28, SŽ24a, MŽ22, SM40, SM23, SŽ32, SŽ23a, SŽ23b, TRŽ26, MŽ26) ili *zémo* (CM30).

4.2. U medresanskom žargonu mnogi su vjerski termini dobili drukčije značenje, a vjerski obredi nova imena.

4.2.1. Tako se, naprimjer, za abdest koristi izraz *āpdejt* (< engl. *update*) (CM30) ili nepredvidivo i sasvim originalno *āzbestnā mržžica* (!) (CM20, CM20a), koje s riječju *abdest* ima sličnost po zvučanju (*ābdest* : *āzbest*), a može se s njom (doduše, nategnuto) dovesti i u značenjsku vezu, jer i jedno i drugo služe kao zaštita od vatre (u fizičkom i duhovnom smislu). Izraz *āllāhume rāsip* (CŽ24, CM20a), sastavljen od izraza *allahumme* ‘Bože moj’, koji je tipični, standardni početak dova na arapskom, i bosanske riječi *rasip*, koristi se kao poziv grupi da se razide. *Tavāfiti* znači ‘obilaziti oko Kabe’, a u žargonu se koristi za kruženje, kružno kretanje u bilo kojem kontekstu (CM20a, TŽ21, SŽ23c, SM23). Riječ *sūhufi* ‘listovi, manje Božije objave’ u žargonu označava listove, papire s bilješkama, sveske ili općenito neuredne papire (CŽ24, CM20a, SŽ23c, SM40). Za učenje napamet koriste se izrazi *hifziti* (SKPV, 47), *hifzati* (VŽ24, CŽ23, CM20) i *nāhifzati* (CM20, VM28). Situacija u kojoj učenici stoje poredani ukrug i puše istu cigaretu označava se nazivom *zīkr* (TRŽ22). Za ono što je bez dozvole uzeto iz magacina kaže se da je uzeto iz *Bejtul-mala*⁵ (TM41).

⁵ *Bejtul-mal* (‘kuća imetka’) označava fond Islamske zajednice u koji se slijevaju prihodi od zekata i sadekatul-fitra, a sredstvima raspolaže Islamska zajednica.

4.2.2. *Džèbelu-ràhmet*, u prijevodu ‘Brdo milosti’ označava mjesto na kome su se Adem i Hava, prvi ljudi, sreli nakon progona iz Raja i duge razdvojenosti. U medresanskom žargonu, pak, označava ‘brdo iznad medrese, kamo učenice idu u šetnju, što je prilika da se djevojke vide s prozora’ (TM41) ili ‘nezvanični naziv za groblje u naselju Šumeće u Travniku, u kome se nalazi i Elči Ibrahim-pašina medresa, popularno kao lokacija za potajno konzumiranje duhana ili boravak kad se izostane s nastave’ (TRM35).

4.2.3. Kao žargonizmi se koriste i sljedeći izrazi: *džémo* ‘džemat’ (SŽ23), *šéle* ‘šejtan’ (MM42), *zèkāt* ‘obijanje kuhinje, obično radi krađe eurokrema’ (TM42), *šerijat* ‘šerijatska veza’ (VM28), *džizja* ‘prilog za humanitarnu akciju koji daju svi iz razreda’ (VM21), *bidāt* izvorno znači ‘novotarija’, ali u kontekstu medrese znači novu ljubavnu vezu (VM23), *mūtā vèza* (prema islamskopravnom terminu *mut‘a brak* ‘brak na određeno vrijeme, privremeni brak’, koji više nije dopušten u sunitskom islamu) označava kratkotrajnu ljubavnu vezu (VM23), a za to se također koristi i izraz *mūtā brāk* (MM42), *vèlija* (u islamskom pravu označava osobu koja se brine za maloumnika) u žargonu označava bilo kakva zaštitnika ili vodiča (CM20a).

4.2.4. U jednom intervjuu dobili smo podatak o jedinstvenom pozdravu kojim se učenici pozdravljaju prilikom rastanka u petak. To je pozdrav *vikendárećulā* (VM21), koji je slivenica od riječi *vikend* i *bajrambarećula* (jedna od brojnih pučkih varijacija bajramske čestitke *Bajram mubarek olsun* ‘Neka bude blagoslovljen Bajram’).

4.2.5. U ovu grupu žargonizama svrstat ćemo i jednu sintaksičko-pragmatičku zanimljivost. Ako govornik neopozivo odluči da ode iz nekog društva, ponovit će tri puta da ide: “Idem, idem, idem” (VM23). Nakon toga oni koji ostaju ne pokušavaju zaustaviti. Takvo ponašanje ima uzor u proceduri razvoda šerijatskog braka, gdje se triput mora ponoviti da se brak prekida.

4.3. Značajan dio leksike zabilježen u analiziranim romanima te u upitnicima i intervjuima koji se tiče učenja i života u internatu pripada onome što smo odredili kao medresanski diskurs. Tu ćemo leksiku, radi uštede prostora, samo nabrojati, bez posebnog komentiranja: *izlaz*, *povečerje*, *vaspitna* ili *odgojna* (prostorija), *predati*, *izjava*, *korepetitor*, *korepeticija*, *društvena* (prostorija), *generalka* (čišćenje), *fazansko večerje*, *prozivka*, *stacionar*, *noć štrebera*, *medresijada*, *evidencija* itd.

4.3.1. Neke riječi iz medresanskog diskursa prošle su žargonsku obradu. Kao što je već spomenuto, korepeticija je postala *korépa* (CM20, CŽ23, CŽ22) ili *kòreps* (SŽ22). Mučno ispitivanje, s mnogo loših ocjena, označava se kao *rešètānje* (VM28), iznenadni dolazak nastavnika ili odgajatelja u sobu radi kontrole je *réva* (< revizija) (MM42), *kèhnuti* znači 'imati zaključenu negativnu ocjenu' (VM28, MM42).

4.3.2. U ovoj grupi žargonizama nalaze se i neki frazemi, naprimjer, *uhvatiti sovu* 'prespavati sabah', *ubila ga sova* 'odgajatelj ili dežurni profesor je primijetio da je neko prespavao sabah', *klanjati snogu* 'klanjati nabrzinu, najkraće moguće' (VM23).

4.4. Dio žargonizama zapaženih tokom istraživanja odnosi se na grijeh i prekršaje u najširem smislu. Takvi su izrazi: *fārbanje* (HFF, 17, SŽ23a, SŽ23b) i *šārānje* (CM20, SM40) 'propuštanje obaveza: namaza, posta, korepeticije...', *prèfarbati* (HFF, 17), *literatúra* (SKP, 48, SM40, TM41), *Hikmet* (TM41, TM42), *Glàsnik*, *Īslāmskā mīsao* (TM42) 'pornografija', *prèkršiti šerijat* 'ostvariti fizički kontakt u vezi' (CM20, VŽ24, CŽ23, CM30, VŽ22), ali i 'biti isključen iz škole' (VŽ22), *solārijum* 'kladionica' (SŽ23a, SŽ23b), *sèrgija* 'uzimanje hrane od mlađih ili slabijih učenika' (TM42). Nekoliko leksema i frazema tiče se pušenja: *prikúriti* 'zapaliti cigaretu' (TM35), *pušāčkā sèkcija* (VŽ21, VŽ22, VM28), *đubrèluk* (VM28, VM23), *būnār* (VM28, VM23), *būnārskā sèkcija* (VM21), *bibliotéka* (VŽ21a) 'mjesto za pušenje'.

4.5. Među žargonizmima koji se tiču hrane i pića ističu se: *konjetina* (SŽ28), *šutano meso* (SŽ23a, SŽ23b) 'neukusno kurbansko meso', *salama od kengura* 'salama prošarana komadićima mesa' (SŽ28), *miš* 'ćufte' (SŽ23, SŽ23a, SŽ23b, SŽ20), *fosili* 'jelo s kurbanskim mesom' (SŽ23a, SŽ23b), *testera* 'prepečena, žilava pita koja se "samo testerom može rezati"' (SŽ23a, SŽ23b), *mūlj* 'vrsta jela' (CŽ23), *miljackā* 'bosanski lonac' (VŽ24), *viskas* 'mućeno jaje sa salamom ili sudžukom' (MŽ22), *crvi* 'loše špagete' (VM21), *brlje* 'nekvalitetni sokovi' (VŽ21a, VM23), *bònjara* 'jeftin sok' ("baš velika količina za malo novca") (TM22).

Mnogi svršenici Gazi Husrev-begove medrese spomenuli su jelo koje su žargonski zvali *pičvadž*, koje su svi različito opisali, a niko ga nije volio. Prema ispitanicima, moguće etimologije su ugledanje na riječ *čušpajz* (SŽ25) ili modificiranje engl. riječi *pick wise(ly)* 'mudro biraj'. Ta je riječ jedna od upečatljivijih jedinica medresanskog žargona.

U vezi s hranom je i riječ *papamobil* ‘kolica kojima se dovozila hrana iz muške u žensku medresu (u Sarajevu)’ (SŽ24).

4.6. Žargonska leksika koja se tiče medresanskog odijevanja, zdravlja i higijene brojna je i raznovrsna. Ističu se sljedeći izrazi: *kabriòlet* (TM42), *kabriòlet* (SM40), *kabriòlet búla* (SŽ23c, SM31) ‘učenica koja ne nosi hidžab sve vrijeme, već se pokriva samo na nastavi i u sličnim prigodama’, *pínkuša* ‘djevojka koja oficijelno nosi hidžab, ali se ne pokriva potpuno po propisu, npr. ne pokriva vrat i sl.’ (TM42), *mòzak* ‘dodatna marama koja se mota ispod vanjske marame da bi se dobila punđa’ (Z, TŽ24a, VŽ24, SŽ20, VŽ21, VŽ22) – s istim značenjem koristi se i riječ *šúka* (CŽ23, CŽ22, CŽ24), *crvić* ‘služi kao i šuka, ali drukčije izgleda’ (CŽ22, CŽ24), *vřh* (CŽ23) i *lúk* (SŽ20) su ‘stilovi namještanja marame na čelu’.

Učenice su za vrijeme menstruacije oslobođene obavljanja namaza, čarsova kiraeta (učenja Kur’ana) a nekad i sporta. To se evidentira u posebnim spiskovima. U evidenciji se pišu različite oznake poput *S* (navodno znači ‘slobodna’) ili *N* (navodno znači ‘ne može’) (VŽ22). Kada se neko hoće o tome usmeno obavijestiti koriste se konstrukcije *U S-u [èsu] sam* (SŽ28, SŽ23a, SŽ23b, SŽ20, SŽ32) ili *Ja sam S [èš]* (CŽ23, CŽ22, CŽ24).

4.7. Za neke medresanske običaje koji se tiču finansija koristi se naročita leksika koja se može smatrati medresanskim žargonom. Takvi su, naprimjer, izrazi: *porezívānje* ‘udruživanje da se kupi nešto (uvijek sitno i jeftino – hljeb, novine, majoneza...)’ (TM42) i *sèrgija* ‘sakupljanje novca za cigarete ili sl. ili za humanitarnu akciju’ (SŽ23c, CŽ22, VM23) te zanimljiv tuzlanski običaj *bàcānje* ‘sedmično okupljanje učenika iz iste sobe kome prethodi sakupljanje novca (isti iznos) za koji se kupe grickalice, sok i slatko – ako neko treći vidi da je to okupljanje u toku, ne pridružuje se (ne ometa)’ (TM22).

4.8. Mali broj medresanskih žargonizama zasnovan je na pojedinim osobinama arapskog jezika. U nekim slučajevima čak se koristi izvorni arapski izgovor. Tako se, naprimjer, koristi riječ *eṭ-ṭufān* ‘potop’, koja se izvorno odnosi na Nuhov potop, s izvornim arapskim *ṭ*, a u značenju ‘razredna katastrofa, rešetanje’ (VM28). U upotrebi je i konstrukcija da “profesor pita po principu *kun fe jekūn*” ‘znaš – ne znaš’⁶ (SŽ21). Zabilježen je oblik *fulúsa* ‘blagajnica’ (SŽ23a, SŽ23b), izveden prema ar. *fulūs* ‘novac’.

⁶ Valjan prijevod je ‘Budi – i ono bude’.

Glagol *fêrnuti* ‘pobjeći s časa’ načinjen je od ar. *ferre* ‘pobjeći’ (SŽ20 smatra da ovu riječ koristi samo njen razred). Umjesto uobičajene psovke na bosanskom jeziku pojedini učenici koriste izraze koji podsjećaju na arapske *jebīth* (SŽ23c) ili *jeb‘ith* (MŽ34), čiji se početak glasovno podudara s bosanskim korijenom *jeb-*. Neki, pak, praveći zamjenu za psovku na bosanskom jeziku, posežu i za arapskim i engleskim materijalom istovremeno i služe se izrazom *faktere‘u* (SŽ20), čiji se početak glasovno podudara s engl. psovkom *fuck*. Iako su malobrojne, navedene riječi nastale pod utjecajem učenja arapskog jezika i čiji se nastanak teško može i pretpostaviti u nekim drugim društvenim krugovima osim među učenicima medrese važan su dokaz o postojanju autentičnog medresanskog žargona.

5.

Cilj je ovoga rada bio dokazati da postoji specifičan žargon učenika medrese, koji se odlikuje nekim osobinama drukčijim od žargona drugih grupa govornika bosanskog jezika. Analiza izvora pokazala je da se u govoru učenika medrese izdvajaju dvije karakteristične grupe jedinica, koje smo označili kao *medresanski diskurs* i *medresanski žargon* (*u užem smislu*). Medresanski diskurs oblikuje se pod utjecajem činilaca uvjetovanih profesionalnim razlozima i obuhvaća riječi *korepeticija*, *povečerje*, *izjava*, *prozivka* i sl. Medresanski žargon (*u užem smislu*) nastaje kao rezultat kreativnosti ili kao reakcija na jednoličnost školskog i internatskog života. Medresanski diskurs pokazuje manje varijacije u različitim medresama. S druge strane, u pravom medresanskom žargonu (*u užem smislu*) u različitim medresama ima više raznolikosti, ali i tu postoji mnogo leksike koja je zajednička za više medresa. Medresanski žargon razvija se tokom vremena pa se pokazuje da starije generacije svršenika medrese ne poznaju neke jedinice kojima se koriste mlađe generacije.

Žargonizmi koje smo popisali i opisali u ovom radu razvrstani su u tematske skupine koje se odnose na (1) osobe (*fāzān*, *gūšter*, *džòmba*, *civīl*, *vāsipa*...), (2) vjeru, obrede i islamsku terminologiju (*zīkr*, *zèkāt*, *tavāfiti*, *àllāhume rāsip*...), (3) školski i internatski život (*korépa* / *kòreps*, *būnker*, *réva*, *kèhnuti*...), (4) grijeh i prekršaje (*fārbānje*, *literatúra*, *solārijum*, *pūšāčkā sèkcija*...), (5) hranu i piće (*pičvājz*, *fosīli*, *mūlj*, *crvi*...), (6) odjeću, higijenu i zdravlje (*S*, *kabriòlet búla*, *mòžak* / *šúka*...) i (7) novac (*sèrgija*, *džizja*, *bàcānje*...). Neki su se žargonizmi razvili pod utjecajem učenja arapskog jezika (*fulúsa*, princip ispitivanja *kun fe jekūn*, *fêrnuti*...).

Analiza medresanskih žargonizama zabilježenih tokom ovog istraživanja i njihova usporedba s riječima koje su zabilježene u općim rječnicima bosanskog jezika (npr. Halilović – Palić – Šehović 2010) pokazuju da su mnoge od njih poznate i širem krugu govornika, ne samo učenicima medrese. To je važno znati, ali ne mijenja činjenicu da su i ti dijeljeni žargonizmi dio medresanskog žargona. Međutim, značajan dio zapaženih žargonizama odražava život učenika medrese, pokazuje se kao njihova kreativna reakcija na uvjete u kojima uče i žive i nije vjerovatno da ti žargonizmi mogu biti dio svakodnevnice komunikacije učenika koji pohađaju drukčije škole. Stoga možemo zaključiti da je potvrđena pretpostavka da postoji specifični i samosvojni žargon učenika medrese. On nije ujednačen u svim medresama i svim generacijama, ali ima specifičnosti na fonetskom, leksičkom, frazeološkom i sintaksičkom nivou koje ga izdvajaju od žargona svih drugih društvenih grupa.

Izvori

- EKB** – Karić, Enes (2020) *Bogovo roblje*, IK Tugra, Sarajevo.
HHF – Hodžić, Hamza (2017) *Farbanje*, Vakaf, Sarajevo.
SKP – Kadić, Samedin (2013) *Paučina*, TKD Šahinpašić, Sarajevo.
SKPV – Kadić, Samedin (2005) *Penelopin vez*, Bosnia ARS, Tuzla.
Z – Alibegović, Ismail; Bešlić, Ahmed; Kahrimanović, Amina (2021) “Žargon medreslija”, *Zemzem*, LIII, 212, str. 51.

Literatura

- Bugarski, Ranko (2006) *Žargon: Lingvistička studija*, Biblioteka XX vek, Krug, Beograd.
Halilović, Senahid; Palić, Ismail; Šehović, Amela (2010) *Rječnik bosanskoga jezika*, Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo.
Imamović, Feđa; Mujagić, Mersina (2018) “Urbani žargon mladih”, *Post Scriptum*, 6–7, str. 141–152.
Saračević, Narcis (2012) *Rječnik sarajevskog žargona*, prerađeno i prošireno izdanje, autor, Sarajevo.
Sokolija, Alma (2018) “Jezik i kulturni kontekst na primjerima iz žargona”, *Sarajevski filološki susreti 4: Zbornik radova (knjiga 1)*, str. 166–181.

- Šehović, Amela (2009) “Leksika razgovornoga bosanskog jezika”, u: Ilijas Tanović, Senahid Halilović, Amela Šehović, *Govor grada Sarajeva i razgovorni bosanski jezik*, Slavistički komitet, Sarajevo, str. 111–308.
- Šurković, Amina (2014) *Promjene u žargonu bosanskog jezika od kraja devedesetih godina XX vijeka do danas*, završni diplomski rad, Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo.
- Zlotrg, Sandra (2016) *Rod i upotreba jezika u žargonu*, magistarski rad, Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo.

SUMMARY

Halid Bulić

JARGON OF THE MADRASAH STUDENTS IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

The paper describes the jargon of students from six different madrasahs in Bosnia and Herzegovina. The conclusions are based on data from four types of sources: a list of 35 jargonisms published in *Zemzem*, the student magazine of the Gazi Husrev-bey Madrasah in Sarajevo, texts of four novels describing life in the madrasah, 40 interviews with madrasah graduates and 10 open-ended questionnaires which were filled out by graduates of different madrasahs. Based on the obtained data, a terminological difference has been established between the madrasah discourse, which is based on factors concerning the professional side of studying in the madrasah, and the madrasah jargon, in which creativity is expressed and which arises as a reaction to the daily (boarding school) life of the madrasah. Recorded examples of the madrasah jargon are thematically divided into groups related to (1) persons, (2) religion, rituals, and Islamic terminology, (3) school and boarding school life, (4) sin and infringements, (5) food and beverages, (6) clothing, hygiene, and health and (7) money. Among the linguistic units that belong to the mentioned groups, there are several units which are the result of learning the Arabic language. Many jargonisms used by madrasah students are also known to speakers from other social groups, but many of them are a reflection of the madrasah lifestyle and are unlikely to be used by other social groups. Their presence confirms the existence of a special and distinctive madrasah jargon.

Keywords: *jargon; madrasah; Islamic discourse*